

3 1761 06676809 4

www.libtool.com.cn

brief
PQA
0059384

www.libtool.com.cn

From the Collection
of the late

JOHN LUCZKIW

№ 8.

Ціна 30 сот.

Іван де-ля Фонтен.

Байки.

На руську мову свобідно переклав

Любомір Селянський.

З чотирма образками.

Галицька Накладня

Якова Оршиштейна в Коломиї.

Томик карт. коштує 50 сот.

www.libtool.com.cn

Мельник, його син і осел.

www.libtool.com.cn

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

<http://www.archive.org/details/bakyliub00lafo>

www.libtool.com.cn

ІВАН ДЕ-ЛЯ ФОНТЕН.

Байки
БАЙКИ.

На руську мову свobodно переклав

ЛЮБОМІР СЕЛЯНСЬКИЙ.

Baiki.

З чотирма образками.

Галицька накладня
Якова Оренштайна в Коломиї.

www.libtool.com.cn

brief
P2A
0059384

brief
P2A
0059384

З друкарні А. В. Кисілевського і Сми в Коломиї.

	Стор.
19. Лев і осел на ловах	41
20. Мельник і його осел	43
21. Члени і жолудок	46
22. Про вовка, що удавав пастуха	47
23. Про жаби, що хотіли мати царя	49
24. Два стрільці і медвідь	54
25. Про коня, що забав пімсти на олени	57
26. Пава і Гера	60
27. Дроворуб і Меркур	62
28. Жайворонок і його птенці	65
29. Феб і Борея	67
30. Окрадений скупар	69

Спис байок.

	Стор.
Передмова до руських діточок	5
1. Пільний коник і мурашка	7
2. Крук і лис	8
3. Вовк і пес	9
4. Зевс і звірята	12
5. Ластівка і малі птички	14
6. Віче шурів	17
7. Вовк і ягня	20
8. Лис і бузьок	21
9. Шершені і пчоли	23
10. Дуб і тростина	25
11. Лилик і дві ласиці	27
12. Хортиця і її товаришка	29
13. Лев і комар	30
14. Осел обючений губками і осел обю- чений солию	32
15. Лев і шур	35
16. Пчола і голуб	36
17. Заяць і жаби	38
18. Когут і лис	40

свій сховок а з золота ані сліду. Взяв отже плакати, ломить руки, рве волосє, йойкає і клене. Коли сю розпуку скупаря побачив якийсь прохожий, питає його, що єму таке стало ся.

— Ох, вкрали мені мій скарб, моє щастє! — відповідає нещасливий скупар.

— Ваш скарб? А де-ж він був?

— Ось тут, під сим каменем!

— А чому-ж тут? Чи ми жиємо в часах татарських нападів та грабежів? Чи-ж не лїпше було зложити свої гроші в скрини, поставити її в своїй комнаті і брати з неї гроші, кїлько і коли вам було треба?

— Що?! Брати гроші? Пускати їх в сьвіт? — мої любі, мої солодкі дукати?! Марнотравити їх? Сього я ніколи не робив і не зробив би!

— Ну, коли так, то не масте чого так дуже гризти ся. Страта ваша не так знов велика. Бо коли ви вашого скарбу ніколи не рухали, лише на него дивили ся, то положіть на його місце камінь і нехай вам тоді здає ся, що се ваш скарб. Пожиток з него для вас і для людей буде той сам, що і з вашого золота.

— Ну, тепер бачиш, хто зняв бурку з козака? — спитав Феб Борея. — І гляди! Чого ти не зміг доконати злостію і насильством, се вчинив я лагідністю та без крику.

30. Окрадений скупар.

Один скупар був страшенно захланий на гроші. Він жалувал собі навіть найкращі річчї до житя, щоби лише зложити велику суму. Собі від губи відоймав, морив ся голодом, ходив в старих лахах, щоби прибирати як найбільше золота. Однакож не він мав золото, але золото мало його. Він був невільником золота.

Гроші свої він закопав в землі, а разом з ними і своє серце. Він нікого і нічого не любив, лише гроші, хотяй не мав з них найменшого пожитку. Одиною його приємністю в житю було думати все про свій скарб і бігати крадькома до сего місця, де його закопав. Там добував з землі свої улюб ені дукати, переглядав їх, перечислював і любував ся їх видом.

Але одного разу підглянув скупаря якийсь робітник та забрав йому цілий скарб. На другу днину прибігає скупар, відкриває

— Ну, заложім ся! — зареготав ся дужий Борей.

— Добре, а о що — питає бог сонця.

— О сто чарок нектару,*) — відповідає божок вітрів.

— Гаразд! най буде! — каже Феб, — пробуй ти перший. Зачинай! А я сховаю ся за хмару.

І Борей взяв ся сейчас до роботи. Свище, гуде, реве, аж стогне рве листє з дерев, мете порох по дорозі. Таку зняв куряву, аж небо потемніло... Козак бачить, що не жарти, взяв бурку на рукави, ще й оперезав ся. Тоді Борей ще гірше розсердив ся. Рве, шарпає, термосить скажено полами і комніром бурки, кусав би, коби мав зуби, але таки негоден зірвати бурки з плечий. Вкінци втомив ся, заревів ще раз зі злости і втих. Бачить, що програв заклад.

А Феб знов усміхнув ся, вплив із-за хмари і почав пускати ясні та тепленькі лучі. Они ogrіли і оживили козака. Спершу ставало йому приємно і весело на душі. Та чим далше, тим більше розгрівали ся всі члени його тіла. Козак спершу розперезав ся, відтак поклав бурку знов на рамена а вкінци зняв її зовсім з плечий і поклав на коня.

*) Нектар -- се був напитек богів а амброзія — їх стравою.

— Зблудили ми, сину! сказав господар. — Не треба нам було спускати ся на поміч приятелів і свояків. Кождий є сам собі найліпшим приятелем і найблизшим свояком. Для того поправмо ся і ставаймо завтра до схід сонця з нашою челядію до праці. Добре то кажуть:

„Чужими руками добре лише граць вигортати“. Коли про сю розмову жайворончиха почула, забрала ся з діточками сейчас з гнізда, аж за ними закурило ся.

29. Феб*) і Борей**)

Діяло ся се в осени. А осінь, як знаєте, дуже химерна. Раз сьміє ся, раз сердить ся, раз плаче.

Отже в таку пору їхав козак верхом тай окрив рамена буркою. Побачили його Феб та Борей.

— Ану, брате!— каже Борей до Феба,— хто з нас скине сему козакови бурку з плечий; я чи ти? Тоді побачимо, хто з нас, сильніший.

*) Феб у Греків, Аполлельо у Римлям, був богом сонця, світла музики і співу.

**) Борей був божком північних вітрів.

та попроси їх, щоби завтра досвіта прийшли з серпами помагати нам в праці.

Коли жаїворончиха вернула до гнізда, застала свої птенці в страшній тревозі. Одно з них дрожачи на цілім тілі, повторило мамуни слова господаря.

Ну, як так, то ще нема великої небезпеки, — сказала на се мати. — Ще можете тут лишити ся, але уважайте, що они завтра говорити муть.

І справді; на другий день ніхто не вийшов жати. Лише прийшов господар з сином оглянути збіже тай каже:

— Се дуже неладно зі сторони наших сусідів, що нашої просьби ніхто не послухав. Але з приятелями все так буває. Кождий з них обіщує поміч, а ніхто не додержує слова. Дурний той, хто на їх поміч числить. Іди отже до наших свояків і проси їх гарненько на жнива.

Тепер птенці ще гірше настрашили ся, ніж вперед.

— Мамуню! — залебеділи они — за-прошують свояків на завтра. Втікаймо звідси!

— Цитьте, дітоньки! Не тревожите ся і спіть ще спокійно в теплім гніздочку — втихомирювала мати.

Тай правду казала. На другий день знов ніхто не прибув крім господаря і сина.

28. Жайворонки і його птенці.

Хочете знати, що то є птенці? То я вам скажу. Птенці — значить молоденькі пташенятка, що вилізуть з яєчок. Дехто називає їх з польська писклятами відай тому, що они пишуть, коли голодні.

Жайворонки стелять свої гніздочка в збіжу, звичайно в порі весняній. Але одна самичка якось припізнила ся і вигріла свої діточки вже тоді, як збіже діставало колоски. Птенці були ще маленькі, слабонькі і не вміли літати. Печалива мати вибігала часто з гнізда, щоби їм принести поживу. А заким вибігла, то все перестерігала діточки:

— Уважайте, любенькі! — Коли владитель ниви прийде сюда зі своїм сином, то ви слухайте добре, що вони будуть говорити про жниво. Се дуже важна річ, бо від сего зависить, чи ми можемо ще довше в наших гнізді лишити ся, чи де инде шукати захисту. Розумієте дітоньки?

— Розуміємо! — запищали птенці і стали надслухувати. Тай розумно зробили, бо зараз по відході мамуні надійшов владитель з сином.

— Бачиш? — каже — збіже вже доспіло. Іди же до наших приятелів і сусідів

Божок усміхнувся добродушно і сказав:
— Не лише желізну, але й отсі дві даю тобі, чесний чоловіче! Се буде нагорода за твою щирість і чесність.

І заким зачудований і врадуваний рубач встиг йому подякувати, божок зник з перед його очей.

Вістка про сей незвичайний случай розійшла ся скоро по цілій окресности. Він заохотив інших рубачів користати з великодушности богів. Дроворуби зачали нароком губити свої сокири в лісі. Они удавали величезну розпуку і взивали богів о поміч. Зевс сам не знав, кого перше слухати і вислав Меркура з Олімпа*) на землю.

Але божок не дав ся обдурити. Він показував кожному крикунови золоту сокиру, а коли сей до неї признав ся, дістав обухом в карк і з величезним сипляком втікав, куди його поги несли. Тоді кождий переконав ся, що брехнею далеко не зайде. Найліпше є жити правдою і йти простою дорогою.

*) Олімп є ще й до нині в Греції. Се гора, на якій після вірування Греків жили небесні і земні боги.

— Ох моя сокиро! Моя дорога сокиро! Де ти поділа ся? . . . Всемогучий Зевсе! Верни мені її, бо що-ж я, нещасний, без неї пічну?!

Цар богів почув плач і просьбу бідолахи і післав до него Меркура.

— Твоя сокира не пропала, — сказав до него післанець богів. — А чи пізнаєш її, коли тобі покажу? Се мабуть буде отся, що я її недалеко звідси знайшов.

І по сих словах показав рубачеві дорогоцінну сокиру зі щирого золота. Але рубач відповів, зітхаючи:

— На жаль, се не моя сокира! Она для мене навіть непридатна.

— То може отся твоя сокира? — спитав божок і показав йому срібну сокиру.

Рубач махнув лише з болем рукою і знов зітхнув тяжко.

— Ну, то хіба отся буде твоя? — спитав третій раз Меркур і показав рубачеві желізну сокиру.

— Ах, тота, тота! — крикнув рубач з великою втіхою. — О слава-ж тобі, Зевсе, що ти вислухав мою просьбу! . . . Але чи ти, добрий чоловіче, схочеш мені її звернути? спитав дроворуб тремтячим з непевности голосом. А не знав бідачиско, з ким говорить

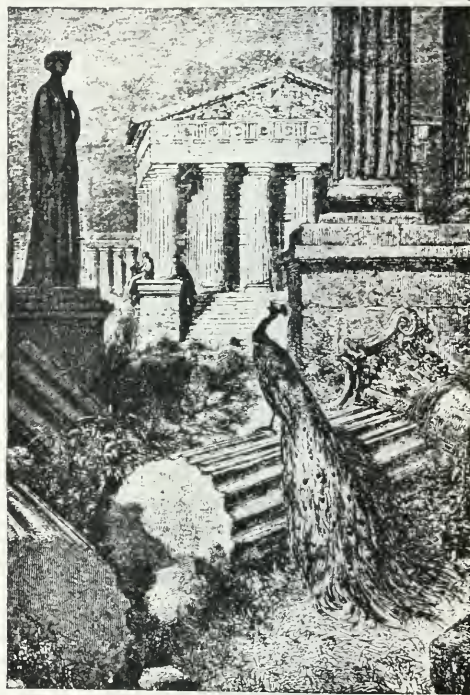
посідала всі прикмети і досконалости. Кожде сотворіне одержало від богів інші прикмети. Орел наділений силою і відвагою, сокіл швидкостію і зручністю, бузьок повагою, непоказний соловій і жайворонок милими голосами, сова бистрим зором в ночі і т. д. А ти хотіла би всі ті прикмети разом посісти? От дякуй богам за свою пишну красоту і не нарікай, бо за кару можеш її втратити.

Пава настрашила ся сеї погрози богині і з покорою відійшла домів. Так само і ви, дітоньки, не жалуйте ся, коли вам хибує якого дару божого та не завидуйте його другим.

27. Дроворуб і Меркур.')

Убогий дроворуб згубив желізну сокиру, цілий свій маєток. Надармо шукав її всюди і не міг знайти. Розпука його не мала границь, бо як же без сокири прийде ся йому заробляти на жите для себе і для родини? Для того плакав і заводив, а вкінці припав до землі і кликав голосно :

*) У давних Римлян, Меркур, а у Греків Гермес, був післанцем богів і божком торгівлі.

Пава і Гера.

26. Пава і Гера.*)

Раз прийшла пава до Гери з такою жалобою:

— Богине! — відозвалась она з жалем.
— Я зневолена перед тобою пожалувати ся на мою кривду. Голос, яким ти мене наділила, не подобася нікому. Ось порівнай лише зі мною солов'я! Се така дрібна та незамітна птичка, що нема що на ню і дивити ся. А який у неї гарний та дзвінкий голос! Коли она сьпіває, то всі стають і з одушевленем слухають. Всі любують ся її сьпівом а з мого всі насміхають ся! . . .

На сю жалобу відповіла з гнівом цариця богів:

— О ти заздрісна та невдячна птице! Чи-ж тобі пристало жаліти ся на свою долю? І чи тобі говорити про яку кривду? Поглянь лише на себе!

Твоя шия прикрашена барвами веселки (дуги). Твій хвіст пишний і багатий а цілий мінить ся, мов золотом і дорогими каменями. Чи є яка друга птиця, що могла би краще від тебе виглядати? А годі знов, щоби ти

*) Гера, жінка Зевса, найстаршого бога у по-
ганських Греків, звалась у Римлян Юноною. Пава бу-
ла її любимою птицею.

— О ні, мій любий! — відповів чоловік. — У нас ліпше, ніж в твоїх лісах. Я переконав ся наглядно, які ти маєш прикмети. Для того лишиш ся при мені, я буду з тобою все добре обходити ся, дістанеш їди після вподоби і мягку постіль.

Вдячному коневі не випадало спротивляти ся волі свого добродія і приятеля. Він лишив ся отже у чоловіка, але відтак пераз жалував свого вчинку. Бо що-ж йому прийшло з ситої паші і мягкой постелі, коли стратив свободу? Спершу служба у чоловіка дуже подобалась коневі, бо они завзято переслідували оленів рід. Але чим дальше, тим ставало тірше. Чоловік накладав на його хребет всілякі тягарі, щоби їх перевозити в далекі сторони. Відтак запрягав його до воза, дальше до плуга, бороши і т. п. знарядів.

Аж тоді, при тяжкій праці, пізнав бідний кінь, як то зле бажати пімсти на других тай ще шукати собі до неї помічника. Правда, що при його помочи можна поконати свого суперника, але опісля легко також попасти під його власть і стати ся його невілыником.

Се страшно розлютило коня і він забавив конечню на олени пімстити ся. А що сам негоден був своєї пімсти доконати, просив чоловіка о поміч. Розуміє ся, чоловік мудрійший від коня і він вигадав такий спосіб :

Зладив уздечку ще й з зубилами тай сідло з стременами. Відтак загнуздав коня, вскочив на сідло тай пустив ся за оленем на вздогін. Гнав, гнав за ним так шпарко та завзято, що коневі аж піна з рота спливала а з ніздрів аж пара бухала. Але вкінці заїздили оленя на смерть.

Кінь був незвичайно рад, що так пімстив ся на своїм ворозі. Але ще більше радим був чоловік. Заким кінь відсапав ся по скаженій битві, чоловік зняв шкіру з оленя, випатрошив бебехи, обмив мясо чисенько і спік собі над огнем печеню, ака йому незвичайно смакувала. Се він собі добре затамив.

Коли вже кінь доволі висапав ся і покріпив свої сили сочистою тразичкою, сказав до чоловіка :

— Спасибіг тобі, мій благородний добродію ! За твою прислугу готов я тобі відплатити ся в кожній потребі. Можеш завсїгди сьміло числити на мою вдячність. А тепер бувай здоров, час мені вертати до мого затишного житла.

своїї шкіри? Що-ж ми занесемо нашому купцеві?

Михайло поглянув з докором на свого товариша і відповів:

— От, лиш невчасні жарти! Дякуй Богу, що ти спас власну шкіру від лаб медведя!

— Еге! — сказав испоправлений Іван. — А за свою шкіру ти і не згадуєш. Але скажи мені, приятелю, що тобі шептав медвідь до уха?

— До правого уха шептав мені таке: „Правдивого приятеля пізнати в біді“, а до лівого: „Не продавай шкіри медведя, доки його не застрілиш“...

25. Про коня, що забав пімсти на олени.

Були колись такі часи, що коні не служили людям. Люди живилися тим, що їм давала Природа готового, подавала, а коні бігали собі вільно на лісах і степах. Отже в тих давніх часах посварився кінь з оленем за те, хто з них швидший. Та ба! Сварка сваркою, але в дійсності олень завжди скорше добігав до мети, ніж кінь.

правцював до них покарално, мовби бажав з ними чим скорше привитати ся. В сій хвили опустила відвага наших сьмільчаків. Они забули зі страху навіть про угоду з кушнірем. Тепер вже не ходило їм о шкіру медведя, але о свою власну.

Страх і небезпеченство життя не давали їм довго надумувати ся. Отже шпаркий Івась мов вивірка драпнув на сам вершок високого дуба, а череватий Михась гупнув на землю там, де стояв. Він удавав неживого, бо чув, що медведі не зачіпають мерців. А не треба було йому і великого вдавання, бо зі страху ледво дихав.

Дурний медвідь дав ся легко ошукати. Він приступив до Михася, обнюхав його з права і з ліва, щось там помуркотів невдоволений а вкінці пішов собі спокійно, кудажому забавно ся.

По довгій хвили осьмілив ся Михась підняти голову і перестрашеними очима розглянути ся довкола. А коли вже переконав ся, що медведя нема, встав і кликав притишеним голосом свого товариша. Івась саме в сій хвили злязав з дуба і опинив ся на найнижшій кріслатій галузі.

— Ну, приятелю! — обізвав ся він з гори з насмішкою. — А не лишив тут медвідь

дип-
зум,
ики
мо-

ром
аря,
ими

!
зер!

для

о.

ати.
ови,
ува-

ише
: до
з не

їкас
з на

задних ногах а передними лабами обіймас стрільця так сердечно, що аж йому всі кості ломить.

Отже до таких ловів треба добре приготувити ся. Треба мати і добру стрільбу і добрі набойі а при самих ловах відважне серце, певну руку та око.

До першої цілі треба знов мати гроші, а наші стрільці-молодці не були на гроші багаті. Дятого пішли они до багатого кушніра, що виправляв всілякі дорогі кожухи і шкіри та продавали йому шкіру свого медведя. Медвідь, що правда, ходив ще живий по божім сьвітї, але се дурниця. Чи тепер, чи в четвер они здіймуть з него шкіру.

Тай стали наші ловці-молодці хвалити медведя, що то за величавий зьвір і який на нїм пишний та теплий кожух. Хочби і 30 степенїв морозу, то в нїм не змерзнеш. На нїм можна зробити масток, бо такого нема на цілім сьвітї!... Кушнір закомив ся на корисний інтерес, сторгував медвежу шкіру і виплатив стрільцям гроші. Они обовязали ся принести її за два-три дні і на другий день виправили ся на лови.

Тай на своє щастє — а може нещастє? — не довго гляділи за своїм медведем. Знайшли його там, де попередно стрітили. Але медвідь не вікав від них. Як лише їх побачив,

Від сеї пори жабн все квакають сумними голосами, та парікають на свій перозум, що замість вільної, конституційної республіки забавло ся їм самовладної, абсолютної монархії.

Лише тоді, коли цар з своїм двором виїде за границю в гостину до иншого царя, осьмілюють ся жабн пізно вночі і тихими голосами сьпівати таку народну пісню :

Кум — кума!... Бузюк де? — Нема!
А де-ж?... Умер! — Коли? — В четвер!
А ми тому раді! раді! раді!

Але відай з сего рахканя не багато для них розради...

24. Два стрільці і медвідь.

Михайло і Іван любили дуже полювати. Найчастіше вибирали ся у двійку на лови, особливо на грубшу звірину. Для того уважали їх люди за нерозлучних приятелів.

Одного разу вислідили они леговище старого медведя і були певні, що він вже до них належить. Але лови на медведя — се не така легка річ, як лови на заяця.

Медвідь страшний звір. Він не втікає як заяць, але сам жене на стрільця, стає на

По-

ро-
ловив
ників,
задив
і Бог
і жи-
звід-
атків.
ж? —

и, аж
екур-
олоду

ть на
и, тай

рігав?
! Даї
Тіште

ім бо-
зоньки

різьно
лапо-
ута! —

Два стрільці і медвідь.

завсїгди постигала їх люта кара смерти. Помилуваня він нікому не давав.

Тай розплотив новий цар величезну родину, що звалась „династія“ і настановив тьму тьменну всіляких достойників, урядників, міністрів, намісників, старостів, запровадив військо, жандармів, скарбових стражників і Бог знає що. Тай всьо того хотїло їсти тай жити, ба ще й як жити, — по паньски! А звідки того взяти? — Розуміє ся — з податків. А від кого браги податки? Ба від кого ж? — Від жаб!

Тай платили жаби податки, платили, аж на них скіра тріскала! І нема на се ні рекурсу, ні відклику! Хоч сам пухни з голоду а плати! . . .

Жаби в крик! Жаби в плач! Ідуть на скаргу до Зевса. А Зевс розсердив ся, тай каже:

— Чи-ж я вас, дурії, не перестерігав? Два рази перестерігав! А ви ні тай ні! Даї нам грізного царя! Ось його і маєте! Тіште ся! . . .

Жаби повклякали перед розгніваним богом, хлипають жалісно тай лапками слезоньки втирають . . .

— Геть від мене! — крикнув грізно Зевс. — Геть з моїх очей! Безглузді! лаполизи! Служальці! Кнута вам треба, кнута! —

мі-
ло-
зве
ба-

ию
ю,
евс
ка-
ви

аж
сим
рні
іно
дно
не
не
ли,
на

сти
аби
зя,
був
але
ся,
кої
дар.

І поводи, поводи жаби так осьмілили
ся до нього, що скакали йому по хребті
а він її чичирк! Не гнівав ся зовсім на їх
зухвальство. Ба вкінці переконали ся жаби,
що се не є живий цар, лише якась бездушна
колода. Тоді жаби знов з просьбою до Зевса :

— Дай нам, кажуть, живого царя! З сьо-
го для нас нема ніякого хісна. Він ані бе,
ані ме! Ми перед ним не маємо ніякого
страху, ні боязни. Ми такого не хочемо! . . .

— Ну, добре, дітоньки, — каже Зевс, —
дам вам грізного царя, але пам'ятайте, щоб
ви опісля не нарікали! . . .

Не будем, не будем! — заверещали
жаби — дай нам грізного царя! Такого
нам і треба!

— Ну, гайда до дому! Він там зараз
прийде за вами, відказав Зевс.

І справді дав їм царя живого, гарного,
показного, в горностаєвім плащі, в шовко-
вих, червоних шкарпитках, в маленьких чере-
вичках і з довжезним носом, мов труба. Як
звав ся сей цар? — Ану вгадайте, дітоньки!

А вже-ж, що бузюк! Розуміє ся. І по-
клав собі новий цар свій трон на вершку ви-
сокого будинку, звідтам оголошував жабам
свої права та закони, звідтам злітав на кри-
лах судити жаби. І чи завинили, чи ні, то

на монархію а свій лад конституційний змінили на самовладний через одного найвисшого зверхника або монарху. Такий устрій зовеся монархічний або абсолютний. Як бачите, прямо подуріли жаби!

Ну і вислали посольство або депутацію до найстаршого бога, Зевса, з просьбою, щоби конче установив над ними царя. А Зевс був добродушний. — Хочете мати царя, каже, добре, я вам його дам, лише щоби ви опісля не жалували ся на мене.

І ледво депутація вернула домів, аж тут грим! . . . упав на землю цар з таким лоскотом, що аж земля затрясла ся! А дурні та полохливі жаби настрашились страшенно і поховали ся в найменші дірки, на саме дно озер, ставів, рік та багон. Довго они не могли очуняти ся зі страху і ні одна не сьміла показати носа на верх. Они думали, що сей цар якийсь страшний великан, що на него і поглянути страшно.

Аж вкінці голод присилював їх виплисти на верх. Поволеньки, тихцем стали жаби одна за другою наближувати ся до царя, який пливав собі по воді. Що правда, був він великанський, довбезний, грубезний, але видно спокійної вдачі. Бо ані не кидав ся, ані не кричав, ані не зачіпав хочби маленької жабки. Видно добродушний та лагідний цар.

23. Про жаби, що хотіли мати царя.

В одній частині світа держали жаби в своїм посіданні всі озера, стави, ріки, потоки, багні і мочари. Це була їх держава. В цій державі вони вибирали собі старшину і самі установляли права і закони. Ця держава була поділена на краї, повіті і громади. Отже жаби вибирали своїх заступників до ради державної, до рад краєвих або соймів, до рад повітових і громадських. Ці заступники радили над загальним ладом і добром жабячої держави. Така держава називається республікою, а такий устрій держави називається демократичний або конституційний.

І довгі віки добре жилося жабам в їх республіці. Вони були щасливі, не платили податків, не тримали ні війська ні жандармів, а по мимо сього були безпечні зі своїм життям і майном. Але не дурно каже прислів'я: „Чоловік дуріє, як йому ся добре діє“. Таке сталося і з жабами. Їм забаглося мати монарху, то значить, щоб один цар над ними панував отже не так, як досі було, щоб самі собою правили та о своє добро дбали. Тим чином хотіли вони перемінити свою республіку

вівчарського пса покусати острих зубів. Отже він постановив взяти ся на штуки подібно, як се чинив хитрий лис.

Що не вдаєсь мені силою, се відай владсть ся підступом і обманством, подумав собі вовк. В тії цілі роздобув собі звідкись старій сердак, клапано і налицю тай перебрав ся за пастуха Микиту. Він вибрав собі догідну пору, коли і пастух Микита і пес Кудлай і більша часть овець счали по обіді смачним сном на мягкій траві.

Тоді зблизив ся він до стада і розглядав ся, котра овечка найтозстійша. А щоби ще певнійше ошукати вівці, він хотів також наслідувати голос пастуха. Але що не трафив на властивий тон, то заревів так, що всьо параз схопило ся на ноги. І пастух і пес і вівці від разу прочунали ся і пізнали свого ворога. Микита і Кудлай кинули ся прожогом на вовка і взяли його в два огні. Вовк пустив ся на втікача, але запутав ся в сердак і негоден був швидко втікати. Ну і дістав же тоді таку прочуханку, що з руський місяць мусів лизати ся зі своїх ран. Тоді він пізнав, що штука не кождому владсть ся тай що обманець завсїгди чимсь сам себе зрадить.

Страх їсти хоче! А члени сьміють ся та показують йому дулю. . .

Та ба! По кількох днях перестали члени сьміяти ся. Всі они почули загальну неміч, розстрій, ослабленє. Чому? Бо жолудок перестав витворювати соки; соки не перемінювали ся в кров; кров не оживляла поодиноких членів і не відновлювала цілої будови тіла. Такий був наслідок штрайку членів. Аж тепер пізнали бунтівники, що зле зробили. Они переконали ся, що жолудок дармо хліба не їв, а працював однаково з ними для себе і для них. Дятого перепросили ся з жолудком і від сеї пори працювали широко і згідливо для загального добра.

А піс аж пчихнув з утіхи та сказав мов старий філософ: „Так повинно бути в кожній суспільности. Праця одиниць починає ся до спільного хісна загалу“.

22. Про вовка, що удавав пастуха.

Один вовк зміркував, що йому лови на сусідні віви не дуже виплачують ся. Богато труда а мало зиску. Тай ще приходилось часто обірвати від пастуха по хребті або від

21. Члени і жолудок.

Раз члени тіла збунтувалися проти жолудка. — За що ми маємо працювати на сего дармоїда? Чи-ж ми не можемо жити собі вигідно і бездільно, як він? Або-ж він пан, а ми його слуги? Від досвіта до пізної ночі ми тяжко гаруємо — та для кого? Лише для сего пероби, лежуха! А він лише спокійно споживає нашу працю. . . Ні, любчику, пожди! Пращой сам на себе, нам також хотілось би відпочивати. . .

Так говорили члени і зробили штрайк. Ноги перестали ходити за поживою, руки доносити її до уст, губи затиснулися завзято і не хотіли впускати страви, зуби її гризти а язик попихати в горло. Навіть очі замкнулися, думаючи: „Аж тепер собі поспимо до схочу!“

А коли жолудок допоминався о поживу, члени відповідали злобно: „Іди та пошукай собі сам!“ — І анї їм в гадці, що з жолудком стане ся.

Лише ніс допускав йому по трошки воздуха, а цікаві уши наслухували, що то дальше буде . . .

Так минув день, другий, жолудок бурмоче, жолудок сварить ся, жолудок плаче!

місце: і — щоби вже собі добре догодити — закурив люльку. Але на його нещастє надійшли дівчата.

— Аво, дивіть ся, — крикнула одна з них. — Які то інші батьки без серця! Та-туньо їде собі мов турецький баша на ослі а хлонець біжить за ним мов собака!

Старий збентежив ся, зліз з осла і питає сина:

— А що тепер чинити? Хиба йдём знов пішки!

— Або я знаю? — відповів парубчак, тай поскробав ся з клопоту за ухом.

— Ха, ха, ха! — засміяв ся якийсь весельчак, що бачив клопіт батька і сина. — Я вам пораджу: Кажіть себе і свого осла намалювати якомусь малярєви і підписати: „Отсе образ трох ослів“.

Всі прохожі, що се чули, вибухнули голосним сьміхом. Тоді піврала мельника лють. Він погрозив сьміхованцеві кулаком а до сина сказав з досадою:

— Ідём, сину, своєю дорогою, та не зважаймо на гадү людий! Добре то каже приповідка: Людий ся радь, а свій розум май!

— Се також дурні! — відозвав ся пишній пішоходець. — Мають здорового осла, а самі йдуть пішки . . .

— І се правда, промовив мельник до сина. — Сідаймо оба на осла та й їдьмо собі вигідно.

Та ледво переїхали кільканайцять кроків, почули страшний крик обурення.

— Чи тоті драби не мають совісти ні милосердя, щоби так знущати ся над бідним ослом! Ади! Такі два бельбаси посадили ся на слабе звіря, та й баламкають здоровими ногами! Тафу на них! Ну, щоби ще бодай один з них їхав а другий ішов, то не кажемо, але оба! . . .

— То вже я хиба злізу, а ти сиди, каже мельник до сина. І як сказав, так зробив. Син їхав собі вигідно мов нац, а старий тьопав ся за ним гей слуга.

— Ну, знаєте, тепер вже світ перевернувся до гори ногами! — закликав тоді якийсь позажний господар до своїх товаришів дороги. — Ось дивіть ся! Такий крепкий парубій їде на ослі, а його немічний батько бе старими ногами тверду дорогу. . . А злізьно, потрібіє, з осла, нехай татуньо трошки відпінуть!

Нема що робити! Треба слухати людий. Син зліз отже з осла, а батько заняв його

Але до сего не ставало йому сьмілости і відваги тим менше, що він заслужив собі на кпини. Бо хто-ж може стерпіти, коли осел зачинає чванити ся. Ся чванливість кождому ослови зовсім не до лица.

20. Мельник і його осел.

Мельник і його син вибрали ся раз на ярмарок продати осла. Мельник був вже старий чоловік а син здоровий та крепкий парубій. Щоби не змучити дорогою осла, они вложили його на дручки і двигали на ярмарок. Думали собі, що на жвавого осла знайдуть скорше купця.

Тою самою дорогою спішило багато людий до міста.

— Що то за дураки! — закликав перший прохожий, якого стрітили на дорозі. — Чи они йдуть з ослом показувати комедию? Справді, сеї осел, якого они несуть, є рішучо найменшим з них ослом!

Мельник доглунав ся тоді, що він дійсно стрілив дурницю. Отже здоймив осла з дручків і оба з сином ступали побіч нього. Сею переміною положеня не був осел задоволений і заявив се невдоволенє своїм риком.

Йому треба грубої дичини на жир. Приміром товстих кабанів, смачних оленів і тим подібних.

Щоби собі улекшити лови, взяв лев до послуги осла, який мав дуже сильний і переразливий голос. Його призначенем було заступити ріг, якого стрільці уживають на польованню. Лев поставив його на відповіднім місці і приказав ревіти на цілий ліс. Він був переконаний, що осел своїм риком виполошить всі звірята з їх леговищ.

І так дійсно стало ся. Звірята не чули ще ніколи осячого рiku. Тепер він розлягав ся у воздуху в страшний спосіб, бо осел хотів похвалити ся перед львом своєю штукаю. Тревога огорнула жителів ліса. Они зачали втікати цілими громадами зі своїх леговищ і впадали в засідку, де лев чатував на них. Тим чином удали ся лови знаменито.

Коли-ж они скінчили ся, прибрал осел горду поставу і чванливо спитав льва:

— „А що, царю! Чи добре списав ся я на ловах?“ — бо він приписував найбільше собі цілу заслугу вдатних ловів.

— „Справді! — відповів лев з насмійшкою. — Ти кричав чудово! І коли би я не знав тебе і твого роду, то міг був сам тебе перестрашити ся“ . . .

За таку глумливу похвалу був би осел розсердив ся, як би не був ослон.

— Ах, любий друже! Як же мене тішити твоя повинна! Я просто не є в силі описати тобі моєї радості . . . А ще тим менше, що чую се з твоїх усг, з яких мов мід тече! Та не лише я, але певно і всі звірята утішати ся так само гвоєю повинною . . . Ось саме бачу двох хортів, що сюда високом біжать. Ану, будь ласкав, скажи їм сю радісну вістку! Я сейчас злізу і будемо могли всі разом устиснути ся . . .

— Бувай здоров! — крикнув лис поквапно — я маю пильне діло. Хиба киним разом мати мемо більше часу натішити ся сею відрадною вісткою . . .

І добряга лис дав суса в бік тай пігнав, куда його ноги понесли. Не мав навіть часу оглянути ся, чи справді хорти надбігають. А з хортів ані сліду, бо когут лише його так настрашив.

— Кукуріку! — запіял півень на ціле горло і залопотів крилами з радости, що так дотепно випровадив хитрого злодія в поле...

19. Лев і осел на ловах.

Царевнi звіврiв забaгло ся раз пiти на лови. А було то саме в день його iменин. Ну, звiсна рiч, що лев не полює на воробiї.

шого від себе. Тай нема такого бідака, що не знайшов би ще бігійшого від себе!"

А ви, дітоньки, як думаєте? Чи правду сказав заяць?

18. Когут і лис.

На галузи дерева сидів чуйно старий когут, моторний і досвідчений. До него підбіг хитрий лис і промовив солодким голосом:

— Братчику любий! Ми вже більше не будемо з собою провадити війни. Від нині запанував загальний мир. Я саме прибув в тії ціли, щоби тобі його оголосити. Зійди отже чим скорше до мене, щоби я тебе притиснув сердечно до своєї груди! Не дай, будь ласкав, на себе довго ждати! Я дуже кваплюся, бо маю ще далеку дорогу, щоби всім зьвірятам оголосити так радісну новину. Кажу тобі, що ти і твої братя та сестри можете від нині без журби займатися своїми справами а будемо вам щиро допомагати, як братя. Злізь же до мене і прийми поцілунок братньої любови!

На сю довгу та облесну промову так відповів когут зі свого безпечного місця:

страшать а ніхто мене не боїть ся. Нащо мені таке пужденне жите? Ог хіба піду тай утоплю ся!"

І по тих словах пустив ся заяць до ріки. Спершу йшов звільна, бо любов до життя все спиноувала його кроки. Але як почув десь недалеко лай собаки, скочив мов опарений і пігнав стрілою до ріки. Там на березі вигрівала ся до сонця громадка жаб. Як раз на них наскочив заяць. Жаби схопили ся перестрашені тай одна за другою бовть у воду.

Заяць спершу також наполохав ся немало. Але коли спамятав ся, що стало ся, зареготав ся в голос і сказав: „Е, то воно не є ще так зле зо мною! Як бачу, то жаби таки мене дуже боять ся . . . Ну, ну! Коли так, то нема мені чого парікати на мою недолю. Ось є ще нещасливіші від мене у світі . . . Ге, ге! То хіба би я був дурним відбирати собі жите! . . .“

І урадуваний заяць побіг в недалеку конюшину тай залюбки хрумкав сочисте листечко. А коли вже добре собі попоїв, положив ся в гушавині спати. Та заким заснув, ще так до себе сказав:

— „Аж тепер пізнав я, що нема на світі боягуза, який не знайшов би ще біль-

Будь милосердний в чужій потребі,
А заплатить ти Господь, що в небі.
А може тоє, що ти дась нині,
Відбереш завтра в лихій годині.

Заяць і жаби.

Один заяць лежав під межою у збіжу
і так собі думав:

— „Яке я нещасливе сотворінс на сьвіті!
Мабуть нещаслишого нема на сьвіті . . .
Боязнь і журба не дають мені навіть спо-
кійно заснути. Всьо мене тревожить, всьо
мене полохас. Я маю повно ворогів, що ди-
бають на моє житє. Лиси і яструби, стрільці
і собаки безнастанно мене переслідують. Зі
всіх сторін грозить мені смерть!“ . . . Тай
заплакав бідний заяць з жалю над своєю
недолею.

— „О Господи!“ — говорив він даліше
сам до себе. — „Дав Ти мені довгі слухи,
щоби я все лиш надслухував, чи не скрадас
ся який ворог до мене. Дав Ти мені великі
очи, щоби я і в сні не міг їх зі страху зам-
кнути. Дав Ти мені багато поживи і в полі
і в городі, та що-ж з того, коли я її негоден
спокійно до губи вложити! . . . Всі мене

Бідна ратунку просить, ридає,
Ніхто на поміч не прибуває . . .
Над водов голуб сидів на дубі;
Хто-ж би подумав, що і в голубі
Так милосерне серце буває?
Скоро побачив її пригоду,
Відломив листок і кинув в воду.
Пчола в сій хвили листка вчіпилась,
Стрінала крильця, в гору злетіла.
І вже весела! . . . Минув фрасунок!
Дякує мило за поратунок . . .
Й голуб ся втішив з того учинку.
Полетів в поле по відпочинку.

* * *

Небавком знову голуб летів,
Ослабли крила, на дуб усів . . .
Але здалека стрілець 'го з'очив,
Зараз з своєї дороги збочив.
Підходить тихо, від ока мірить . . .
Але хто-ж знову тому увірить?
Вже мав спустити курок на муку,
Пчола тимчасом вколола в руку . . .
Пук! . . . Ой вистрілив, але хибив . . .
Голуб сполошен здоров злетів.
Кому-ж був винен, що ще не згинув?
— Пчолі, котрій він листочок кинув...

* * *

Се добродійство не вийшло львови на зле. Неодии з вас міг би собі погадати: „Що таке мале звівря як щур може помочи такому наревни звіврів?“ — А прецінь так і стало ся. Ось послухайте!

Одного разу вийшов гордий лев з ліса і попав ся в міцне сільце, яку на него заставили люди. Надармо кидав ся і сїнав ся лев з цілої сили та негоден був добути ся із сільця. З гніву і з болю він ревів так, аж страшно було слухати. На сей рев прибіг щур і своїми острыми зубами перегриз швидко ключку сільця. Тоді лев ще раз потермосив сільце і видобув ся на волю.

Витревала і терпелива праця більше не раз зділас, ніж сила і лютий гнів.

16. Пчола і голуб.

Подібну байку скажу вам про пчолу і голуба. Она дуже гарна. Я вчив ся її на память, коли ще малою дитиною ходив до школи. Минуло тому 50 літ, а ще до нині її памятаю. Она була написана до складу ось так:

Пчола за медом в поле літала;
Раз, гнана вітром, в воду упала.

ся, знов падав на землю. Крамар побачив, що біда, тай став витискати мішки з губками і кликати людий на поміч. Коли тоті надбігли, то ледво-неледво вдало ся їм повитискати на стілько води, що осел вже здужав сяк-так іти. Але заким дійшов до місця призначеня, то таки добре памучив і настогнав ся.

З сеї байочки виходить така наука: Не кождому яло ся так поступати, як се другий чинить. Що одному вийде на пожиток чи на здоров'я, се другому може спричинити шкоду або й загибель.

15. Лев і щур.

Слухайте, діти! — Буває нераз, що деякий з вас — збиткуєсь над слабими. А не тямить собі, що в потребі й слабі — можуть статись нам помічними. Ось вам на доказ байка:

Один щур добув ся з під землі на світ і попав ся нехотючи межи лаби льва. Цар звірів міг був його покарати за сю необережність. Один удар могутчої лаби льва вистарчав, щоби щур перестав жити на божім світі. Але лев не хотів користати зі своєї сили і власти. Він дарував великодушну щурови жите.

Лев і щур.

Розуміє ся, що крамар аж попадав в розпуку, коли се бачив. Він прецінь знав, що через таку купіль його цінний товар марно пропадає. Дятого він лютиз ся і кричав на осла з цілої сили, щоби вилізав з води. Але ослови було се байдуже. Він сьміяв ся під носом з лютости свого пана і кунав ся дальше. Аж вкінці виліз з води і побіг жваво наперед, бо не чув на хребті найменшого тягару. Ну, що на найблизшій відпочинку дістав він за се добру прочуханку, не треба вам і казати.

Незабаром випало їм їхати через другу ріку. Першній осел, що ніс губки, зміркував, що товариш сполокав св.й тягар через купіль. Отже він постановив і собі так зробити. Він так думав :

— „Хотяй мій тягар не є великий, але коли скупаю ся, він стане ще лекшим“. — І гульк з губками у воду!

Але що стало ся? Чим довше осел купав ся, тим більше натягали губки води . . . Крамар не боронив йому сеї приємности, та ще й підсміхав ся з дурного осла.

— Пожди, небоже, думав він собі, побачиш, що опісля буде!

І справді! Коли осел виліз з води, то аж упав під своїм тягарем. Крамар бив його батогом, щоби вставав, та ледво осел підвів

час ся часто, що той, хто поконав сильнійшого ворога, гине з руки далеко слабшого.

14. Осел обючений губками і осел обючений солию.

В теплих краях уживають люди більше ослів ніж конний. Они їздять на них верхом або ладують на їх хребет всілякі тягарі. Отже один крамар мав двох ослів. На одного з них наладував він мішки з губками а на другого з солию. Перший осел біг жваво наперед, а другий ступав нога за ногою і треба було його все підганяти.

Довго они так ішли, минали гори і долини, аж вкінці помучені прийшли над якусь ріку. Крамар знав її добре, бо вже пераз через ню переїздив. Він сів на осла з губками а другого з солию взяв за уздечку і так переправляв ся бродом на другий бік.

Але сей другий, більше змучений, хотів конечно скупати ся. Дядого вирвав ся з рук крамаря, скочив у глибоку воду і зачав залюбки качати ся. В сій купели почув він не лише милу охолоду, але також значну полекшу на хребті. Чому? Ну, бо сіль у воді розпускала ся і йому чимраз ставало лекше.

мила честь, як і другим животинам. І я волю смерть, ніж неславу. Готов ся до борби !

По тих словах кинув ся комар на льва. Він нападав зі всіх боків, кидав ся на шию, кусав, ранив і доводив льва до скажености.

Цар звіврів пінисть ся, очи його блискають гнівом а з грудий добувас ся страшний рев. Всі не далекі сотворіня, переняті тревогою, поховали ся, а сей загальний перестрах був ділом слабого комара.

Куслива комаха напастує льва в сто місцях, то коле його в плечі, то кидає ся на пащу, влітає до носа, скобоче і раниць, так, що могучий лев мало що не казиться ся. Він сам драпає ся і калічить ся в болючих місцях, бе себе сильним хвостом, щоби вдарити комара, качас ся по землі, підскакує мов пилка, і вкінци знеможений і обезсильний падає без памяти на землію.

А по сїм бідний комар опускає з тріумфом сце бою і спішить перед цілим сьвітом похвалити ся своїм геройським ділом. Але мабуть за тоту чванливість постигла його незабаром кара. В дорозі попав ся він в засідку павука і там знайшов свій кінець.

Із сеї повістки впливають дві науки :
1. що з посеред наших ворогів нераз дрібні і непоказні бувають найнебезпечніші. 2. Лу-

Я готова сейчас уступить ся з щілою моєю родиною, если лише зможеш нас звідси вигнати !

Таїї глянула притім на свої діти, що вже стали великі і сильні. І вистителька була зневолена виречи ся власної хати.

Коли дасмо щось лихим людям, завсїгди опісля сего жалусмо. Тяжко відобрати від них се, що їм пожичило ся, добрим способом. Хиба приходить ся відтак або з ними позивати ся або виречи ся своєї власности. Для того стережіть ся таких лукавих людей !

13. Лев і комар.

— „Геть від мене ! — ти нужденна комаро, нікчемний непотрібе на світї!“ — Такими словами зганьбив раз лев комара і то прилюдно.

Комар, хотяй що правда — малий і непоказний — відчув тоту зневагу дуже болючо. З сеї причини він виповів львови війну на житє і смерть.

— Чи ти думаєш, що твоє високе становище вже позволяє тобі зневажати низших від себе ? І чи гадаєш, що я настрашу ся твоєї величини і сили ? Ні царю ! Менї так само

— Гей, ти кацапе! — кричать тоді до него — ти чого тут хочеш? Забирай ся від нас, бо дістанеш лупня...

— Та що вам прийшло до голови? — відпекує ся тоді наш слабодух. — Тьфу! Я мав би бути кацапом? Хиба-ж я вмію хоч одно слово по московськи сказати? Най жие наша Русь-Україна!

І що-ж варт такий чоловік? Він ні пес, ні баран! Ні миш, ні птиця! Одним словом — лилик! Чи можна такого поважати?

12. Хортиця і її товаришка.

Одна хортиця мала молоді і не знала, де їх примістити, бо не було у неї своєї хати. Отже горячими просьбами спонукала свою товаришку, що та відступила її на якийсь час свою хату. Коли той час минув, вертає товаришка і допоминає ся своєї хати. Але хортиця випросила ще лишити ся на дві неділи, бо її песятка ледво що лише ззчинають лазити.

Коли і сей реченець минув, властителька знов зажадала віддати її хату і постіль. Однак-ож сим разом хортиця показала зуби і загартотіла:

ся лилик в небезпеченьстві житя, бо ласиця хотіла його зісти.

Коли отже зміркував, що ласиця уважає його за птицю, пустив ся знов на хитрощі. Він став відпекувати ся і божити ся, що не є птицею, лише мишию. — Та нехай мене Господь боронить, щоби я був птицею! Хиба ж ти, добродійко, сама не бачиш? Придиви ся мені добре! Прецінь знаєш, що птиці мають піре. А де-ж воно в мене є? Я є справедлива миш. Най жпють миши і щури! На погибель котам!

Лисиця покрутила носом, подумала а відтак сказала: — Ну, як так, то йди собі з Богом!

Тим способом проворний лилик викрутив ся два рази з біди.

І межи людьми буває багато таких, що в небезпечі, в скрутнім положенню, змінюють свій характер, своє переконанє. Попаде приміром Русин-Українець в товариство зрадників нашого порода, кацапів, які кажуть, що Русин а Москаль — то всьо одно!

— А ти, кажуть, — чого вліз межи нас? Таже ти Українець! Биймо Українця!

— Та де я Українець? — відпекує ся наш слабодух. — Нехай мене Господь боронить! Я справедливий москаль!

Ну і тоді братає ся з такими підляками. А попаде він иншим разом межи Українців.

11. Лирик і дві ласиці.

Один лирик попався раз неоглядно в житло ласиці. А тота ласиця віддавна ненавиділа миши. Коли отже побачила лирика, думала, що се миш і прибігла швидко, щоби її пожерти.

— Як то? — закликала она з погордою. — І ти ще смієш лізти до моєї хати, падлюко! По стілько кривдах, які вчинив ти мому роду і мені, ти ще маєш чоло показувати ся моїм очам? Чи-ж ти не миш? Кажи правду! Таки так, ти справді є миш, або я не є ласицею.

— Вибач! — відповів затревожений лирик, але ти помиляєшся що до моєї особи. Я мав би бути мишиною? Хиба хтось злобний впровадив тебе в блуд гарна пані! Слава Сотворителеви світа я є птицею, ось поглянь лише на мої крила! Най жне птичий рід, що своїми крилами сміло взносить ся під небосклін!

Ся бесіда подобала ся ласиці і видала ся справеливою. Для того она дозволила лирикови спокійно віддалити ся. Але в два дні пізнійше влетів наш галайко знов через не увагу до хати иншої ласиці. А тота була страшним ворогом птиць. Через те знайшов

є для мене менше грізні, ніж для тебе. Я згинаюся, та не зломлюся. Ти доси опирався побідно їх насильним ударам і не захитався. Але чекаймо кінця...

В тій самій хвили небо почорніло. В хмарах щось заклопотіло і заревіло. З півночі загудів такий страшний вихор, що аж земля задрожала. Вся природа жажнула. Птиці умовкли, звірі поховалися у свої леговища. А вихор гуде і реве мов скажений. Жене перед собою тумани порохи, рве землю, стрясас листя, зриває дахи, ломить дерева...

Один дуб довго не подавався, боровся з вихром, стогнав, шумів, скрипів... Але вихор подвоїв свою силу, розігнався і напер з такою завзятістю, що вирвав дуба з корінням, підніс в гору і тріснув ним о землю!...

Перелякана тростина прилягла зі страху аж до землі, а коли настав спокій в природі, вона піднялася, поглянула з тривогою на мертвого велита і сказала:

— Вершком своїм сягав ти близько неба, а ногами дотикав царства мерців... Чванився ти силою і могутністю а тепер ким ти є?... Ось такий кінець всіх гордих і зарозумілих сотворінь на світі!

10. Дуб і прости́на.

Одного дня сказав дуб до тростини :

— Яка-ж ти нікчемна та слабосила, тростино! Для тебе і воробець є значним тягарем. Ти дійсно маєш право жалувати ся на несправедливість природи. Найлекший вітрець, що ледво зморщить гладке зеркало води, приневолює тебе гнути голову в долину... Глянь, як гордий мій вершок, мов шапка Чорногори! Він не лише здержує сонячні лучі; але й ставить хоробрий опір бурям. Для тебе кожний вітер є бореєм, для мене леготом.

— Коли би ти, говорив дуб дальше, відсапнувши, росла бодай під онікою мого листя, що ним заслонюю ціле сусідство!... Не терпіла би ти, небого, тоді стільки лиха, бо я хоронив би тебе перед бурею. Та на жаль ти ростеш завсігди на мокрих берегах царства вітрів. Справді, природа є для тебе під кожним зглядом несправедливою мачохою!

І похитав дуб з легковаженєм своєю мугутиною головою...

Тростина слухала покiрно сеї довгої бесіди, відтак склонила ся перед велитом лїсів і сказала :

— Твоє милосерде вказує на доброту твого серця, але не жури ся мною! Вітри

переслухувала оса щільй рій мурашок. Але і се не багато помогло, а справа проволікала ся з тижня на тиждень, з місяця на місяць.

— На що тото всьо здало ся? — скізала одна із пчіл, обдарена бистрим розумом. — Вже від шістьох місяців тягне ся отся справа і ми стоїмо все на тім самім місци, що в перших днях. Тимчасом мід готов скиснути або зіпсувати ся. Крайина отже пора, щоби судия поквапив ся з присудом. Замість слухати стілько суперечних зізнань і виводів, стілько пустих слів і нісенітниць, возьмім ся радше разом з шершенями до роботи. Відта : пізнаємо, хто вспе виконати таку мистецьку будову комірок і назбирати з цвєтів такий солодкий мід.

Шершені на се внесене не пристали а їх відмова була найліпшим доказом, що сеї штуки не знають. Тоді оса присудила спірні плястри меду правним їх влaстителькам — пчолам.

Дав би то Господь, щоби всі процеси так справедливо кінчили ся! А ще красше було би, як би люди зовсім не водили ся по судах. Як же зайде конечна потреба перевести який спір, то найліпше розсудити його простим, здоровим розумом. Тоді не мали би люди такої гризоти, такої страти часу і таких коштів. Але чи нерозумні і сварливі люди зрозуміють сю правду? . . .

Лис крутить ся коло неї, мало зі шкіри не вискочить!... Голод і лакіміство тягнуть його до фляшки, але широкий писок ані руш негоден влізти до вузкої фляшки. Потанцював лис на всі боки коло неї, а вкінці стулив хвіст і голодний та завстиджений вернув домія...

Бачите, дітоньки! Якою міркою міримо, такою нам відмірять.

9. Шершені і пчоли.

По ділі можна пізнати його творця.

Раз знайшло ся кілька плястрів меду без властителя. Шершені домагали ся їх для себе, але пчоли спротивили ся тому. Отже вибрано осу, щоби рішила спір. Однакож видане осулу не було легкою справою. Сьвідки зізнавали, що коло сих плястрів видно було через довгий час крилаті сотворія, подовгастого виду а брунатної барви. При своїй роботі они брелі і подобали зовсім на пчоли. Та ба! У шершенів находили ся також подібні знамеіа.

Оса не знала, що на ті виводи сказати. Длятого запорядила дальніі доходження через сьвідків. Щоби справу докладно розслідити,

— Щось вам моя поливка не в смак, — жалує ся відтак лис.

— Та чому ні? — відповідає бузюк, що зміркував тепер злобу лиса. — А щоби вам, сусідо, віддячитись за так щирю гостину, прошу вас красненько до мене завтра на обід.

— Дуже радо! — каже на се лис. — Я з добрими приятелями не люблю робити церемонії.

На другий день побіг лис до бузюка в гостину. А що надіяв ся сито і смачно попоїсти, то рано не їв навіть снідання. Лише дітям кинув трохи вчорашніх недогризків, а відтак спав аж до полудня.

Отже прибіг до бузюка добре голодний. Витас ся масненько, питає про здоровлечко, а тимчасом нюхає довкола, чим то його бузюк угостить? — Тай занюхав печеню.

— Але-ж бо пахне! — подумав собі лис, — аж в носі скобоче!

А бузюк справді гарно приготував ся: спік круху печеню на свіжім салі, ще й цибульку присмажив. Відтак покрав на кусники і вкинув до фляшки з довгою шийкою.

— Прошу, Вашеї, живіть ся на здоровлє! — припрошує бузюк лиса, а сам тимчасом витягає довгим дзюбом кусник за кусником з обємистої фляшки.

те,
на

ся
ду-
ов-
ся

мав
оби
о:
у?!

їло
іких
сти.

зати
нне,

ягня

—
ева-
ло...
инив

— Тай братчика я не маю ані одного...
— Се мені байдуже, маєш чи не маєш!
— гримав дальше вовк. — А все таки хтось з твоєї родини. Хиба-ж я не знаю, що ви всі: і ваші пастухи і ваші собаки, раді би мене в лижці води втопити! За се я мушу на тобі пімстити ся.

І по тих словах вхопив ягня та затаскав в глибину ліса. Там його задусив і пожер без ніякого рекурсу...

Так само поступають сильні сего світа зі слабшими!

8. Лис і бузьок.

Хитрий лис запросив раз добродушного бузька до себе на обід. Але не зі щирости, лише щоби собі з нього запити. Коли гість прийшов, лис поставив перед нього плитку, широку тарілку. До неї наляв смачної поливки з курячого мяса, дрібненько покришеного.

— Поживайте, сусідо, на здоров'є! — припрошував лис, хитро усьміхаючи ся.

Бузьок штуркає довгим дзюбом по тарели, та негоден ані каплі схопити. А поливка аж пахне, така смачна! Тимчасом господар вихлепав поливку до чиста, аж облизав ся.

7. Вовк і ягня.

Розповім вам байку, з котрої пізнаєте, що хто сильніший, того правда і воля на сьвіті. Було се так:

Одно ягня пішло до річки напiti ся водички. Втім надбiг голодний вовк, що шукав поживи. Він побачив молоденьке, товстеньке ягнятко і аж йому очі засьвітили ся з утіхи.

— Ось і смачна перекуска! — подумав собі тай пустив ся до ягняти. Але щоби оправдати свою напасть, крикнув він люто:

— Як сьмієш ти каламутити мою воду?!

За се зухвальство жде тебе тяжка кара!

— О пане ласкавий! — залебеділо затревожене ягня. — Таже я пю воду о яких двайцять кроків понизше від Вашої Милости. То як же могу скаламутити Вам воду?

— Ади, щеня! Воно ще сьміє завдавати мені брехню в живі очі! Таже ти, мерзенне, ще торік мене зневажало!

— Ах Господи! — промовило ягня з плачем і дрожало з великого страху. — Як же я могло Вас, Добродію, торік зневажати, коли мене ще тоді й на сьвіті не було...

— Не було? Ну, то се певно вчинив твій брат!

раду. А інші аж розплакалися зі зворушення, що ось скінчить ся їх тривога о житє.

Коли-ж відтак настала тишина, промовив голова :

— Ся рада справді хосенна і спасенна. Але хто з вас, братя, возьме на себе обовязок привязати Мурлиці дзвінок ?

— Я думаю, що як хто порадив, так повинен і зробити, — обізвав се шур Пшенничний.

— Ба, я би від сего не відмагав ся, — відповів Сироїд, — але самі бачите: я вже старий, тай ще на ногу храмаю. До такого діла треба молодшого і жвавійшого, ніж я.

— Ану, молодці! зголошуйте ся! — кликав голова віча,

Та надармо кликав і заохочував до сьвятого діла. Кождий відмагав ся і викручував ся, як міг від сего обовязку. Деякі навіть впрост заявили, що они не дурні на-ражувати себе на видючу смерть.

Вкінці порозбігали ся всі, а на вічу лишив ся сам голова і сказав до себе: „Не штука вигадати мудру раду, але її виконати — отсе штука!“

— Братя! — сказав голова до зібраної громади. — Ви бачите самі, що нам грозить загибель від лютого Мурлики. Радьмо для того, що діяти. Ви прецінь також бували у світі. Є між вами такі, що на кораблях і моря перепливали і Америку видали. Отже радьге, що нам чинити, щоби дальшому розбосви Мурлики положити кінець.

На сю промову виступив Сироїд і просив о голос. А коли голова уділив йому голосу, він говорив так:

Любі товариші і братя! Вся наша біда походить звідки, що ми не можемо знати, коли і звідки наш ворог на нас нападе. Бо ми як біжимо, то під нами аж земля дуднить. А він, котюга, ходить так тихонько, закрадає ся так неспостережено, що ми і не зчуємо ся, коли опинимо ся в його лабах. Отже моя рада така: Прив'яжім йому на шию дзвінок! Бо зважте лише! Коли він буде до нас зближати ся, то дзвінок нас остереже. А ми тоді шусть! в діру і будемо безпечні. Нехай Мурлика і чорта зість, а таки нам нічого в дірі не вдіє. Для того я ставлю внесенє: прив'язати Мурлиці дзвінок до шиї — чим скорше, тим ліпше.

— Славно! — запищали щурі і плескали в долоні з великої втіхи. Деякі обнимали і цілували мудрого Сироїда за його дотепну

сила розбити кріпку вязницю... І сиділи, нещасні пташки в тяжкій неволи, доки в ній не погинули... А чому? Ну, се ви вже самі відгадасте.

6. Віче щурів.

Тамта байка була сумна, правда? Тепер перечитайте веселішу за віче щурів. А може ви не знаєте, що то є „віче“? — Віче, се є многолюдна нарада. Як багато людей зійде ся на нараду, то її називають вічем. Отже на таке віче зібрали ся і щурі. А длячого зібрали ся, послухайте:

Один кіт, іменем Мурлика, страшенно нищив щурів. Грозила їм цілковита загибля. Вони стерегли ся його, мов огню. Та помимо сього не було дня, щоби Мурлика не задусив бодай одного з них. Вони називали його гайдамакою, опришком, чортом. Вони проклинали його з цілої душі, але то всьо нічого не помагало.

Одного дня запримітили щурі, що їх заклятий ворог вибрав ся в іншу сторону на розбій. Отже скористали із сеї нагоди і зібрали ся в безпечнім місці на віче. Сейчас вибрали старого, поважного Костогриза головою віча і зачали нараду над своїм лихом.

Тай ще яких! Се не наша робота... І знов порозлітали ся.

Надійшло літо. Коноплі дозріли. Ластівка кинулась до своїх легкодухів ще раз з порадою: — Дивіть ся, що ви паробили! — закликала она до них з жалем. — На бадилах зерно вже доспіло. А коли люди ростини з поля зберуть, тоді горе вам! Они понаставляють на стернях всілякі сільця і самоловки а ви навіть не спостережете ся, як в них опините ся. Втікайте з тих сторін, поки час! Летіть за гори, за моря, як се чинять бузьки, журавлі, дикі гуси, качки і інші. Та як вам, маленьким, перелетіти через високі гори, широкі моря, піскові пустині? Отже моя послідна рада для вас така: Поховайте ся в щелини, закамарки, закутки, щоби вас там ніхто не побачив і не знайшов.

Але птичкам навкучило ся слухати сих рад.

— Се пусте! Се нісенітниця! Хто би то слухав таких дурниць та пострахів?! — закричали хором...

І що з ними стало ся? Стало ся так, як предсказала ластівка. Майже всі попали ся в сільця а відтак у клітки. Ой плакали тоді та нарікали на свою легкодушність! Була воля, тай минула ся... Товкли тоді головками, біднятка, о дротяні стіни, щоби вирвати ся на свободу, на простір, на воздух, та ба! Не їх

ий
о-

І.

іта.
ла.
ви,
очи
ого
ому
ла.
она
ли

нас,
плі.
го-

мої
ого
аль
що
їд-
ни
ить

сільця і всіх вилловить. Тай не на те, щоби вас поїсти, бо яка з вас, дрібноти, їда для такого великана? Але на те, щоби вас позамикати у клітки, у неволю, доки в ній не погинете з туги за волею і з недостачі руху.

— Чи ви се розумієте? — говорила ластівка даліше. Отже послухайте моєї ради: вибирайте всьо того насінє до одного! І коли вам оно в смак, зїдьте його! Бо кажу вам, що інакше оно колись вас зїсть...

Птички слухали сеї бесіди спершу з щікавостию, а відтак зачали позіхати. Они не любили довгої науки. Байки були би раднійше слухали. Інші поглянули одні на других, підсміхаючи ся та кепкуючи з щирої поради. А вкінці порозлітали ся на всі сторони, поспівуючи собі безжурно.

Минуло кілька неділь. Ниви покрили ся вже зеленими ростинами. Тоді ластівка взяла ся знов перестерігати легкодушні птички.

— Нерозумні пустійки! Отямте ся! Дивіть ся, що з того насіння вирросло! Повиривайте отсі билинки своїми дзьобами, доки не буде за пізно! Се росте загибель для вас!

— Агій на тебе! зловіща цокотуха! — заверещали птички. — Чи-ж ми годні повиривати отсі бадня бодай з одного лану? Таже на те треба тисячів а тисячів дзьобів!

а може ще й гірше, чинять люди? Кождий чоловік видить себе іншими очима, ніж свого ближнього.

5. Ластівка і малі птички.

Одна ластівка звиділа немало сьвіта. Богато треба би писати, де вона не бувала. Пізнала она так далекі сторони, за які ви, дітоньки, аж колись будете чути. А буваючи у сьвітї, она богато навчила ся і великого досьвіду набрала ся. Чому? Бо она всьому уважно приглядала ся і всьо собі затирила. Одним словом, се була розумна ластівка. Она навіть уміла морякам наперед сказати, коли буде буря а коли погода.

Коли-ж одної весни прилетіла до нас, то побачила, що мужики сіють коноплі. Она понюхала сімя, покрутила мудрою голівкою і сказала до птичок:

— Се не добром пахне для вас, мої любі товаришки! Чи ви знаєте, що з сього насіня для вас виросте? — Неволя! — Жаль мені вас дуже... Погляньте на отсю руку, що ось розсипає сімя по поли! Кажу вам, біднятка, що з того сімени виростуть рослини а з їх волокон тота сама рука поробить

— Я? — спитала малпа. — А чому-ж би я не мала бути вдоволеною? Хиба-ж я не маю чотирох ніг так, як інші зьвірята? Скільки разів я приглядала ся своєму портретови, то не знаходила в нім ніколи якоїсь хиби або догани. Але ось мій братчик, медвідь, то се така неотесана колода, що я не радила би йому ніколи дати себе відмалювати.

Якраз в сій хвили надійшов медвідь. Всі думали, що він буде жалувати ся на свої хиби. Але куди там? Навпаки, він чванив ся своєю красою, а натомість витикав слоневи, що — мовляв — треба би йому зменшити клапоуха, а падточити хвіст. Слонь, се дійсно брила без форми і складу!

Коли-ж на слоня прийшла черга, то він помимо своєї розсудности говорив як і другі. Після його гадки, то він ще жвавий і гарний молодешь супротив такого тяжкого боввана, яким є кит.

І так вихвалювали себе всі сотворіня від найбільшого до найменшого. Приміром панна мурашка осудила, що міль є занадто дрібний, а себе уvažала просто за великана.

Коли отже ніхто з них не знайшов на собі найменшої хиби, відослав їх Зевс домів. І тут так само одні других осуджували а свої прикмети вихвалювали попід небеса. — Таї чи-ж дивувати ся зьвірятам, коли так само,

мені, братчику, милійша воля над всі скарби сьвіта! Розумієш?

Се сказавши, драпнув вовчик чим борше до ліса, та відтак ще довго плював на собачий рай.

4. Зевс і зьвірята.

Се діяло ся дуже давно. Ще в тих часах, коли в старій Греції панувало багато богів і богинь. А Греція, се дуже гарний край, що лежить в нашій части сьвіта, Європі, над Середземним морем. Між тими богами був найстарший Зевс, що панував над небом і землею. Відтак Посейдон, пан над усіма морями і Гадес, пан підземного сьвіта.

Отже Зевс видав раз до зьвірят такий приказ: „Нехай всьо, що жне і віддихає, ставить ся у стін мого престола. Єслиби хто був гадки, що в його подобі є щось невідповідного, що треба би змінити або поправити, нехай сьміло вискаже своє бажанє, а я сейчас се сповню“.

Зьвірята послухали приказу свого бога і пана, тай станули перед ним рядом.

— Ну, малпо, зачинай перша! Поглянь на інші зьвірята, порівнай їх красоту з твоєю і скажи, чи ти вдоволена із своєї подоби?

насиплють копицю, а ти лиш поживай готове, хоч розперізуй ся! Ще й попити дадуть смачних помиїв. Хленчеш, хленчеш, аж тобі боки розпирас!... А вже не згадую про те, що тебе і погласкають і ласкаве слово до тебе промовлять, звичайно — живеш на широкім, просвіченім сьвітї, а не в тіснім, темнім лісі.

Сей образ щастя зворушив вовка аж до сліз... І він радий та веселий пустив ся з бриськом в дорогу до сего раю. Ідуть вони, ідуть, аж якось мимовільно кинув вовк оком на шию свого товариша. На своє диво побачив він, що тота була немов вишморгана, посиїла, без ніякого волоска.

— Що се є? — спитав вовк збентежений.

— Се нічо, відповів пес байдужно.

— Як то нічо? Прецінь мусить бути якась причина.

— Е, се дурниця! Се походить певно від ланцуха, який закладають мені на шию.

— Від ланцуха? На шию? — крикнув з острахом вовк. — То тебе привязують і ти не сьмієш свобідно бігати, куда захочеш?

— Ну, так, не завсігди, але що-ж се значить супротив...

— Се значить, перебив йому поквапно вовк, що мені вже відхотїло ся і твоїх охляпів і всїляких кістокок і смачних помиїв, бо

з покорою тай зачав добродушно балакати то про се, то про те. А найбільше любував ся його товстим і величавим виглядом.

— Гей, гей, милий Боже! — зітхав вовк, — коби то я бодай раз в житю так сито виглядав!

— Се прецінь зависить від тебе самого, мій друже! — відповів пес. — Єсли хочеш так потовстіти, як я, то покинь тоті погані ліси! Бо що-ж тут є? Голод і нужда! А твої товариші, то самі голодранці, жебраки — словом голота! Що вас тут жеде? Хиба голодна смерть! Ви не маєте тут нічого певного. Чи вам хто дурно приготує печене і варене? Кождий кусок мусите здобувати з тяжким трудом і небезпеченьством. А у нас? Просто рай! Ось ходи зо мною, а усьміхнеться тобі красша доля.

— А що-ж би я мав у вас до роботи? — спитав вовк.

— Майже нічо, відрік пес. — Ось хиба гавкати на людей, що мають палиці та на старців-прошаків. Відтак лестити ся коло домашніх осіб, та старати ся о ласку пана дому. За се будеш мати щедрі недоїдки з панського стола, смачні кісточки волові, баранячі, телячі і свинячі, ба навіть курячі! Чи чуєш, які ласощі? Тай тото всьо без ніякого, труду і заходу. Принесуть тобі перед буду

а

на землю. Лис вхопив сейчас сир, зїв його зі смаком, аж облизав ся, а відтак сказав до крука :

р

— Мій любий пане! Навчи ся тепер, що кождий підхлібник жие коштом сего, хто його слухас. За сю науку заплатив ти тепер своїм сиром.

к

з

о

и

Крук страшно змішав ся, коли почув таку насьмішку лиса. Він був би з сорому і з досади навіть почервонів, коли би з роду не був чорним. Зате запряг собі, що вже більше не дасть ся обдурити підхлібникам.

3. Вовк і пес.

й

в

в

о

й

!

о

і

і

и

і

о

Один вовк став з голоду та нужди такий худий, що на нїм була лише шкіра та кости. Їсти не було що, добичі не міг нїгде роздобути, бо собаки пильно стерегли свої череди і стада. Біда така, що хоть гинь! Отже сей вовк здибав раз гарного і сильного бриська, що якомсь заблукав ся до ліса. Він був би радо кинув ся на него і роздер на кусні, та ба! Він сейчас зміркував, що з бриськом не легка справа. Куди йому голлодному і немічному бороти ся з таким силачем! Длягого вовк приступив до него

рить. — „Вітрогон! дармоїд!“ — подумала собі мурашка. Вкінці запитала коника:

— Що-ж ти робив ціле літо, що тепер голодуєш?

— Та що? — відповів коник — хіба-ж ти не чула? Таже я сьпівав і день і ніч без настанку.

— Сьпівав лише? — сказала з насмішкою мурашка. — Се дуже гарно! Зате тепер потанцюй собі, небоже!

2. Крук і лис.

Крук — то великий злодій! Се кождий знає. Отже раз вкрав він кусень сира і усїв з ним на дереві. Заглянув його лис, зашюхав смачний сир, підбіг під дерево і так став до него говорити:

— Добри-день тобі, пане круче! Який же ти гарний! Як ти мені подобашся! А если твій голос відповідає твоїм перам, то ти є хіба чудом між іншими птицями, які в сїм лісі перебувають.

На сї слова крук мало не вискочив зі скіри з великої радості. Він хотів пописати своїм гарним сьпівом і відчинив клюв. В тій самій хвили опустив своє крадене добро

1. Пільний коник і мурашка.

Був собі раз пільний коник, жвавий веселий хлопака. Через ціле літо він нічого не робив, лише їв та співав. Але як прийшла зима, коникови заглянула в очі біда. Він не мав що їсти, бо нігде не було ні мушки, ні хробака. Що тут діяти?

Аж коли йому вже голод добре доскулив, пригадав собі на свою сусідку, мурашку. А мурашка була дуже заппадлива господиня. Она працювала щиро ціле літо, щоби зібрати запаси на зиму.

Отже до неї удав ся коник з просьбою, щоби йому позичила бодай кілька зеренечь.

— Будь ласкава, каже, поратуй мене в потребі. Я, бачиш коби лише дотягнув до літа! А там я вже пан! І собі призбираю і тобі віддам довг враз з відсотками. Біг-ме, віддам!

Але мурашка не була така скоро до по-жичок. А тим менше, що знала, з ким гово-

Бсьо тото сьмішне, але всьо показує хиби не зьвірят, а людські хиби. Та ви се самі швидко розміркуєте. Бо хотяй у вас, здасть ся головки маленькі, але розуму в них тай застанови багато. Може неправда?

Тай ще се треба вам, любенькі Дітоньки, знати, Іван Ля Фонтен родив ся в Шато Тієррі у Франції 1621 р. а умер в Парижі 1695 р. То чи знаєте, кільки то літ минуло, як він писав свої байки? Ану, вгадайте! — Майже двіста пятьдесят літ! — Правда, як то вже давно? А пречінь они не постаріли ся ані трошки, так само як не постаріла ся природа, що нас окружає. Байки Ля Фонтена будуть завсїгди так сьвіжими і принадними, як сьвіжою і принадоною є весна, що до нас що року вертає.

Отже читайте їх, мої любенькі, собі на втіху та на здоров'є! Тай ще своїх товаришів і товаришки заохочуйте, щоби отсі байки Ля Фонтена купували і залюбки читали.

Любомір Селянський.

Передмова до руських діточок.

Отсе даємо вам, Дітоньки, гарну книжочку в руки : Байки Івана Ля Фонтена. А може ви цікаві знати, хто то був Ля Фонтен ? Ось послухайте ! Се був найславніший французський байкар. Він був також великим приятелем дітей. І для їх приємности і науки написав дуже багато байок. Ба, але яких ? Незвичайно цікавих, милих і принадних !

Аж очі сьміють ся з утіхи, коли їх читає ся. А всі вони коротенькі, не мучать. Та притім такі цікаві, що годі від них відорвати ся. І їсти відхоче ся, як зачнеш читати. Ану спробуйте ! Лише не читайте їх прихапцем, ані лакомо. Бо і пиріжки та тісточка переїдять ся, як їх лакомо їсти. А відтак не знаєш, який кожде з них мало смак.

Але ви, Дітоньки, читайте сі байки ось так : По кожній байці застановіть ся, яка для нас з неї наука ? Бо памятайте ! Ля Фонтен був дуже дотепний і мудрий чоловік. Він буцім то писав байки з життя звіврат і птиць і гадів, ба навіть з життя неживих творів. Але то всьо відносить ся до нас, до людній.

www.libtool.com.cn

**PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET**

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

www.libtool.com.cn

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 03 17 07 014 8